

Přednáška doc. PhDr. Aleny Blažejovské na ÚHV FF MU 11.11.2011

Adaptace poezie v rozhlasu

Přednáška po úvodním vymezení pojmu „rozhlasová adaptace“ a několika citacích, vztahujících se k interpretaci poezie obecně, postihuje historii vysílání poezie v Českém (resp. Československém) rozhlasu. Ukazuje, z jaké perspektivy viděli „básnické slovo v rozhlasu“ průkopníci rozhlasového umění jako František Kožík, romanopisec, ale i rozhlasový teoretik a tvůrce první české rozhlasové hry. Na příkladu Rudolfa Matyse pak dokumentuje novodobý (po r. 1989) přístup dramaturgie rozhlasové stanice Vltava, která má ve vysílání poezie u nás téměř výhradní postavení. Také formou komentovaných zvukových ukázek bude výběrově prezentován v historii české zvukové tvorby zaznamenaný experimentální přístup k adaptaci poezie (nahrávka z r. 1937 ukazuje zpracování básně E.A.Poea Zvony, z pořadu Východiska z voicebandů – o rozhlasové experimentální tvorbě, r. 1969, pocházejí ukázky novějších experimentů). Z počátku 90. let je rozhlasová adaptace Halasova nedokončeného veršového cyklu Potopa, kterou vytvořil Ludvík Němec a která je příkladem dramaturgického a režijního přístupu ve své době novátorského, avšak typem recitace i zvukového designu dnes již překonaného. Na dalších vybraných ukázkách bude představen starší a novější typ autorské recitace (Oldřich Mikulášek a J.H.Krchovský) a rovněž současný režijní a herecký přístup k civilnějšímu způsobu přednesu veršů (režisér Radim Nejedlý, herec Jiří Vyorálek). Na příkladu poezie I.M.Jirouse bude konfrontován autorský přednes a expresivní herecká interpretace básní (Michal Zavadil, někdejší člen Ochotnického kroužku). Dva pořady z období po r. 2000 předvedou inovativní dramaturgický a režijní přístup k pořadům poezie vysílaným ve stálém dramaturgickém cyklu ČRo 3-stanice Vltava Svět poezie (Věra Rosí: Holý bílý kmen, Jiří Dynka: Miminální okolí mrazicího boxu). Možnost adaptovat poezii symbolistního básníka Antonína Sovy způsobem nerespektujícím dobová schémata a inklinujícím k rapu závěrem představí zhudebnění básně Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy hudební skupinou Hm.

Literatura:

- Chasseguetová-Smirgelová, Janine: Kreativita a perverze. Praha: Portál 2001.
 Chvátalová, Kateřina: Poezie a její místo v programovém schématu stanice Český rozhlas 3-Vltava. Bakalářská práce. Brno: Divadelní fakulta JAMU, 2011.
 Jurman, Michal: Zvukové umělecké experimenty v českém rozhlasovém vysílání. Brno: JAMU 2008.
 Justl, Vladimír (ed.): Živé slovo. 45 (+3) zamyšlení nad tajemstvím poezie a hlasu. Praha: Filip Tomáš – Akropolis, 2004.
 Kožík, František: Rozhlasové umění. Praha: Českomoravský Kompas, 1940.
 Kožmín, Zdeněk: Interpretace básní. Praha: SPN 1986.
 Lesňák, Rudolf: Umenie živého slova. Bratislava: Veda 1980.
 Lopatka, Jan: Šifra lidské existence. Praha: Torst 1995.
 Matys, Rudolf: Několik marginálií na téma poezie v rozhlasu. In: Rozhlasová práce 2, 1992.
 Med, Jaroslav: Poezie a rozhlas. In: Studie a úvahy 1, 1966.
 Štěrbová, Alena: Rozhlasová inscenace. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995.
Zvukové nahrávky pořadů z archivu Českého rozhlasu Brno:
Rozhlasové pořady v dramaturgii Aleny Blažejovské:
 Dynka, Jiří: Miminální okolí mrazicího boxu. Režie J. A. Pitínský, účinkuje režisér, Radim Vašínska a Luisa Rzymanová. Hudební improvizace Zdenek Plachý. Natočeno 4.4.1997.
 Jirous, I. M.: Magorova mystická růže. Výběr ze souboru básnických sbírek Magorova mystická růže, Magorovo borágo, Magorův Jeruzalém a Magorovi ptáci, vydaného brněnským nakladatelstvím Vetus Via v roce 1997. Režie Jaromír Ostrý, účinkuje Michal Zavadil. Natočeno 7.5.1998.
 Krchovský, J. H.: Dvojité dno. Režie Radim Nejedlý, účinkuje autor. Natočeno 8.4.2011.
 Kopic, Bořivoj: Bakelitový svět. Režie Radim Nejedlý, účinkuje Jiří Vyorálek. Natočeno 2.9.2011.
 První záchvěvy, první úpisy. Verše Václava Havla z let 1954 a 1955 s průvodním slovem Jiřího Kuběny. Režie Jaromír Ostrý, účinkuje Eduard Uličný. Natočeno 24.11.1998.
 Rosí, Věra: Holý bílý kmen. Poezie mladé brněnské básnířky, která získala Cenu Jiřího Ortena za rok 2000. Básně čte na reportážních záběrech 12 dívek a žen. Režie Eva Řehořová. Natočeno 16.1.2001.
 Voiceband po 65 letech. Obsahuje archivní snímky Burianova voicebandu, ukázky z pořadu Východiska z voicebandů (o rozhlasové experimentální tvorbě), natočeného v roce 1969, i nové nahrávky z 90. let (např. fyzické básnictví Petra Váši), které po svém navazují na Burianův odkaz. Režie Petr Pleva. Účinkují Jan Zvoník, Igor Bareš, Ladislav Lakomý, Pavel Leicman, Věra Šuráňová a Anděla Čisáriková. Natočeno 19.3.1992.

Z archivu Aleny Blažejovské, odvysíláno v literárně-publicistickém magazínu ČRo Brno Zelný rynek
Jirous, I.M.: V.B. a jeho Marii, v autorské recitaci. Natočeno v září 2009.

Krchovský, J. H.: Z rozhovoru s Alenou Blažejovskou, natočeno v září 2010.

Mikulášek, Oldřich: Láska, v autorské recitaci. Z gramodesky. In: Mikulášek, Oldřich: Svlékání hadů.
Praha: Československý spisovatel 1963.

Rozhlasový pořad v dramaturgii Ludvíka Němce:

Halas, František: Potopa. Režie Petr Dufek, účinkují František Derfler, Igor Bareš, Ivana Valešová a další. Natočeno 1.1.1991.

CD

Sova, Antonín: Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy. In: Hm: To by mohlo být zajímavé. Praha: g.parrot,
2000. GP-9559-001-2.